

Besede in dejanja leve sredine

Dva naša tovariša sta vložila priziv proti krivičnemu obdavnju. Ker je bil priziv napisan v slovenskem jeziku, ga je občinska davčna komisija zavrnila.

Če se je zgodilo v Trstu, v občini, ki jo upravlja leva sredina.

Dejanje zelo jasno govori in pove mnogo več kot prvaki krščanske demokracije in leve sredine, ki obljublajo, da bodo spoštovane pravice Slovencev.

«Poseben pomen zavzema pravična rešitev vprašanj slovenske manjšine. Poudarjamo obvezo, da bomo zahtevali in podpirali ukrepe za popolno uveljavitev pravic, ki jih priznava republiška ustava.»

Tako je zagotovil tržaški župan na seji občinskega sveta dne 20. februarja letos, ko je predložil «obnovljeni» sporazum leve sredine in «obnovljeno» solidarnost strank DC, PSI, PRI in Slovenske skupnosti. (Slednja je ob isti priliki zagotovila podporo občinskemu odboru ter je ugotovila, da «obstajajo ustrezní pogoji»).

«Demokratska politika že po svoji naravi in navdihu ne dopušča asimilacijskih ali raznarodovalnih težej in stremi za tem, da vključi državljane slovenskega jezika v življenje skupnosti ter štiti njene etnične in kulturne značilnosti.»

Tudi te besede je izrekel tržaški župan na prej omenjeni seji.

Jasno je, da so omenjene svečano izrečene besede v hudem protislovju z dejanjem, ki ga omenjamo na samem začetku sestavka, in da je razlika med besedami in dejanji izredno velika. Jasno je tudi, da ne gre za spodrsrljaj in ne za morebitno težavo «tehničnega» ali «birokratskega» značaja.

V režimu leve sredine je nekaj povsem «normalnega» to, da besedam sledijo povsem nasprotna dejanja. To se ponavlja na raznih ravneh in ne le pri zadevah, ki se tičejo Slovencev. Minister za notranje zadeve, Restivo, je v odgovoru na neko vprašanje, ki ga je predložil senator Paolo Sema, trdil, da slovenskih vprašanj ni, ker so bila že vsa ugodno rešena. Predsednik deželnege odbora je bil v svoji programski izjavi in ob raznih drugih prilikah zelo širokogruden. Poudarjal je namreč, da bo rešitev vprašanj slovenske skupnosti pozitivno dejanje za prebivalstvo dežele, ki želi mirno in omikano sožitje. (Iz programske izjave Berzantija z dne 28.2.1969).

Medtem pa se slovenska šola nahaja v težkem položaju, ki ga vsi poznamo. Slovenska srednja strokovna šola še ni ustanovljena, kljub temu, da je bilo danih že mnogo «svečanih» zagotovil. Župniki v Slovenski Benečiji ne prejemaajo podpore od nekega rimskega urada, ker pridigajo v slovenskem jeziku. V Gorici že več let zavlačujejo rešitev zadeve partizanskega spomenika, ker je bila postavljena zahteva po dvojezičnem napisu. V deželnem svetu razpravljajo o proračunu za leto 1970, v katerem pa ni niti besede o ukrepih v korist slovenske narodnostne skupnosti. In to kljub svečano izgovorjenim

zagotovilom, ki smo jih slišali tudi pred nedavnim.

In v tem okviru so v Trstu prišli celo do tega, da so zavrnili priziv samo zato, ker je bil napisan v slovenskem jeziku.

Vedno smo trdili in trdimo tudi danes, da leva sredina ne rešuje problemov demokracije, ne slovenskih problemov (kakor tudi ne gospodarskih in socialnih problemov, za katere se borijo milijoni delavcev v vsej državi). Leva sredina ne rešuje teh problemov zato, ker rešitev zahteva drugačno politiko, konkretne obveznosti in jasno politično voljo.

Smatrali smo za potrebno spregovoriti te besede, ko mislimo na zadevo dveh naših tovarišev, na zadevo, ki še enkrat odkriva politiko, ki je zgrešena in škodljiva. Ta zadeva bi morala biti resno opozorilo vsem, ki so jim pri srcu načela, demokracija in državljanske pravice.

Ne bi radi prišli do zaključka, da so po tolikih «slovesnih» izjavah tovariši socialisti, predstavniki levo usmerjenih demokristjanov in nasprotniki nacionalizma prišli spričo konkretnega dejstva do neslovesnega in prav nič častnega molka. Toda za to zahtevamo konkretna dejstva ne pa besede. Jasno je namreč da molk ne zmanjšuje politično odgovornost temveč jo še bolj večja.

M. C.

Delavski boji v Italiji se čedalje bolj širijo. Enotnost delavskih množic se utrjuje. Zahteve ljudskih množic so vedno bolj odločne. Reakcionarni krogi so osamljeni. Fašistične provokacije so bile zavrnjene. Vlada, ki je dolgo časa kolebala, je bila prisiljena pristopiti k pogajanjem s sindikati. V preteklih dneh je prišlo do pomembnega premika. To pa še ne pomeni, da je zmagala delavcev prav blizu. Za sredo 19. novembra je oklicana splošna stavka, ki naj odločno premakne položaj ter še enkrat resno opozori na nujnost uvedbe velikih reform, ki jih zahtevajo množice. (Na gornji sliki: manifestacija kovinarjev, ki je bila v četrtek 13. novembra v Trstu.)

Deželna uprava še vedno pozablja na vprašanja Slovencev

Tovariš Dušan Lovriha je v deželnem svetu ponovno poudaril zahtevo po spoštovanju pravic slovenske narodnostne skupnosti

Deželni svet razpravlja o proračunu za leto 1970. V razpravo so že posegli mnogi svetovalci. V četrtek je govoril tovariš Dušan Lovriha. V glavnem je obravnaval vprašanja, ki zanimajo Slovence.

Prav gotovo se bomo še večkrat povrnili k obravnavanju vprašanj, ki so združena z deželnim proračunom in torej z dejavnostjo deželne uprave, zato bomo danes bežno omenili samo nekatera vprašanja, o katerih je govoril naš predstavnik.

Leva sredina ne upošteva pravic Slovencev. Vede se tako, kot da bi Slovenci ne odstajali. Socialisti in levo usmerjeni demokristjani, ki sicer pravijo, da občutijo slovenska vprašanja, bi se morali vprašati, ali je moč nadaljevati po dosedanjí poti.

Vsi demokrati so pozitivno ocenili obisk predsednika Kavčiča v naši deželi in obisk predsednika Saragata v Jugoslaviji. Oba obiska sta prav gotovo utrdila prijateljske odnose med obema državama. Mi smo se vedno zavzemali za dobre odnose med obema državama. Izražamo tudi željo, da bi se sodelovanje okrepilo na vseh toviščih. Toda pri tem ne moremo zamolčati dejstva, da je slovenska narodnostna skupnost v naši deželi most,

preko katerega gre pot k sodelovanju in prijateljstvu. Toda to pot so vladajoči krogi doslej zanemarjali ali pa se je izogibali.

Ne zanikamo sicer, da so se odnosi do Slovencev nekoliko spremenili. K temu so prispevali demokrati in komunisti še posebej s tem, da so osamili reakcionarne in šovinistične sile. Komunisti zaupajo delavskemu razredu in resnično demokratičnim silam in so prepričani, da bo stvar demokracije in svobode napredovala. Toda kaj bi bilo, če bi v nasprotju z vsakršnim logičnim pričakovanjem demokracija nazadovala? Ali bi potem zastopovala samo sedanja ustna zagotovila o dobrih odnosih? Očitno je, da bi se dobri odnosi takoj spremenili v sovražnost do Slovencev, saj se ne bi mogli sklicevati na noben zakon, saj ni bil po krivdi osrednje vlade razen nepopolnega zakona o slovenski šoli sprejet noben drugi zakon, ki bi štutil Slovence.

Sklicevanje, da dežela ni pristojna za reševanje slovenskih vprašanj, je nedemokratično. Sicer pa mi nismo nikoli rekli, da je vse odvisno samo od dežele. Vsekakor pa ne moremo sprejeti načela, da dežela ni pristojna za reševanje slovenskih vprašanj.

O «zaveznikih»

«Slovenci po rodu,
Američani po duhu».

Tako piše pod naslovom nekega slovenskega emigrantskega glasila, ki se odlikuje po svoji protijugoslovanski histriji.

Vendar pa ne bom pisal o tem lističu, ki ne zasluži naše pozornosti. Sklenil sem načekati ta zapis, ker me je k temu prisililo drugo dejstvo: listič se namreč prodaja v nekem časopisnem kiosku na Oberdanovem trgu. Kupujejo ga namreč, veliko več kot openske gospodinje, uslužbenki na tržaškem radiu (slovenskem TRST A) in ga hlastno berejo, kot tudi drugo argentinsko, nemško, ustaško in vsemogočo podobno «literaturo» (Klic Triglava, Rodna gruda, Smer v slovenko državo, Slovenska država, Svobodna Slovenija itd.).

Da se pri teh lističih duševno oplajajo in redijo pa dokazuje njihovo politično ustvarjanje.

Dober želodec imam, ki mnogokaj prenese, pa rade volje poslušam med kosilom poldanska poročila te radijske postaje. Poročilom sledi navadno dnevni pregled tiska.

Zabeležil sem si nekaj izrazov, ki se stalno ponavljajo: «komunistični vietkongovski teroristi», «komunisti», «komunistični gverilci», in tako dalje.

Gre očitno za Vietnam, kjer pa se (za radio TRST A) borijo «zavezniki». Nič manj. In vse kar počenja, seveda «dobrega», je «zavezniško».

«Zavezniški» so torej roplj, požigi, množični umori, napalm, bombe, mučenje ujetnikov in ostali sadizem. «Komunistični» pa so napadi, juriši, postojanke, orožje, minometalci, čete, atentati... kot če bi splošnim pojmom in utrdbam lahko izdajali partijske izkaznice.

Vendar pa moram priznati, da ni ta žargon nič novega. Slišal in bral sem ga že drugje (morda v «Slovencu» v letih,

ko je Ljubljana bila italijanska provinca). Moti me le to, da plačujem za to radijsko postajo drage denarce, ker ni zasebna last kakega zasebnega ustaškega društva, temveč javno občilo. Ne zahtevam, naj radijska postaja za Slovence rabi izraze, kot so «vietnamski partizani» ali «ameriški napadalci», naj se pa vsaj prilagodi standardnim izrazom italijanskega meščanskega tiska in besedišču drugih italijanskih, radijskih postaj: «enote južnovietnamske OF», «ameriške enote», «Američani», «Teroriste» pa naj uporabljajo v zasebnih razgovorih, ko obujajo nekateri njihovi uredniki in uslužbenki «lepe čase», ko so še hodili po Dolenjski in v okupirani Ljubljani, in lakajsko ovajali Nemcem.

Morda pa je prav v tem skriti razlog takega besedišča. Nekoč smo slovenski partizani bili za Rupnikove in Rožmanove prisklednike «banditi», teroristi», skratka »komunisti», «zavezniki» pa je nosil kljukasti križ na uniformi. Potreben jim je bil močnejši zaščitnik, ker so v svoji neobglenosti izgubili vero vase. In kako je to resni težko dokazovati. Te dni objavlja tržaški slovenski dnevnik zanimivo dokumentacijo o «vrhovih slovenskega belogardističnega izdajstva». Tudi imena iz teh «vrhov» mi niso povsem tuja. Ne bi se rad motil, toda nekaj sem jih že slišal iz govoreče skrinjice na moji omari.

Vrnimo se k zaveznikom. Ti so navadno, kot jim v restavracijah pravimo, «plačilni». Hitlerju je odklenalo in ne plačuje več, in kot se ponašajo nelikvidnim klientom odreka, so tako storili tudi naši «prijatelji» in so iztaknili v Washingtonu strica Sama s polno mošnjo nasvetov... če jih lahko tako imenujem. In sedaj so «teroristi», «komunisti» in pod., vietnamski partizani... Hlapčevanju se duša ne more in ne more odreči.

Pa naj bo, gospodje: nasvidenje v novem Turjaku!
Radijski poslušalec

Sporazum o južnotirolskem "paketu,"

Komentar tednika KPI "Rinascita,"

Objavljena je vsebina tako imenovanega «paketa», tj. vsebina sporazuma med rimsko vlado in vodstvom stranke Volkspartei, za rešitev vprašanja nemške in ladinske jezikovne skupnosti v tridentinsko-gornjepoadiški deželi.

Besedilo sporazuma pravi, da bo za izvedbo predvidenih ukrepov potrebno spremeniti posebni statut avtonomne dežele s posebnim statutom, da bo potrebno sprejeti nova določila posebnega statuta, navadne zakone in upravne ukrepe, proučiti še nekaj posebnih vprašanj in ustanoviti posebno stalno komisijo za reševanje vprašanj bocenske pokrajine.

Vsebinsko «paketa» predvideva večjo avtonomijo za bocensko pokrajino s priznanjem nekaterih pristojnosti, ki jih sedaj ima dežela. Gre za dvaindvajset novih področij, ki jih bo urejala pokrajina. Dežela bo ohranila pristojnost za urejanje vprašanj, ki so deželne značaja in ki so bistvene za enotno upravno ureditev raznih ustanov. «Paket» predvideva dalje izpopolnitev pokrajinskih avtonomij in sicer s povečanjem že priznanih pristojnosti, s pravico do neposrednih odnosov med pokrajino in državo brez posredovanja dežele, s priznanjem pravice pokrajina, da se pritožita na ustavno sodišče, kadar menita, da je kak državni zakon ali ukrep protizakonit. Ta pravica je doslej priznana le deželi. «Paket» predvideva tudi posebne ukrepe za nemško in ladinsko narodnostno skupnost v bocenski pokrajini in sicer: priznanje, da spada zaščitna nemške in ladinske jezikovne skupnosti med vsedržavne interese.

Predvideno je sprejetje ukrepov, ki naj postopno omogočijo, da bo zasedba službenih mest tako v krajevnih državnih uradih kot v nekaterih poldržavnih ustanovah sorazmerna številu vseh jezikovnih skupin na ozemlju dežele. Predvidena je tudi vrnitev nemških imen, zopetna pridobitev državljanstva za bivše optante (za tiste, ki svojčas optirali za Nemčijo). In končno: predvidena so posebna določila za zaščito ladinske jezikovne skupnosti.

Glede na dejstvo, da v deželi Tridentinsko-Gornje Poadiže prebivajo različne jezikovne skupine, ki se razlikujejo tudi po svoji številni moči, težijo nova določila za tem, da se ustvari takšno ozračje, ki naj ugodno vpliva na reševanja bistvenih vprašanj etničnih skupnosti. V ta na-

men je predvideno, da se pokrajinski svetovalci lahko pritožijo na ustavno sodišče, kadar menijo, da pokrajinski in deželni zakoni kršijo načelo enakopravnosti med posameznimi skupinami, da se pokrajinski in občinski svetovalci lahko pritožijo na sodišče za upravne zadeve zoper ukrepe krajevnih organov javne uprave, ki jih smatrajo za neskladne z načelom enakopravnosti.

Predvideno je dalje, da mora pokrajinski sklad za socialne in kulturne potrebe upoštevati tako številčno moč posameznih jezikovnih skupin kot tudi dejanske potrebe in da ima jezikovna skupina pravico do svojega predstavnika v občinskih odborih, če je ta skupina zastopana v občinskem svetu vsaj z dvema svetovalcema.

Deželni statut iz leta 1948 in spremembe, ki se sedaj predvidevajo težijo za tem, da se zagotovi organiki kulturni, družbeni in gospodarski razvoj vsega prebivalstva. Po omenjenem statutu in po spremembah, ki jih vsebuje «paket», bodo področja, ki so temeljne važnosti za posamezne jezikovne skupine, takole urejena: Področje šolstva bo še vedno urejeno v skladu s splošnimi vsedržavnimi smernicami, vendar bodo šole vsake posamezne jezikovne skupnosti imele svojega šolskega «intendanta». Solniki ostanejo državni nameščenci.

Na gospodarskem področju bosta pokrajini Bocen in Trident lahko sestavljali načrte za nacionalni razvoj, vendar bosta morali upoštevati smernice vsedržavnega gospodarskega načrta. Pokrajina je priznana primarna zakonodajna oblast za kmetijstvo in turizem, sekundarna oblast za trgovino in industrijo. Za pospeševanje industrijske dejavnosti bo pokrajina lahko razpolagala tudi z državnimi sredstvi.

Na področju dela je bilo sprejeto načelo, da imajo prednost pri zaposlitvi ljudje, ki stalno bivajo v bocenski pokrajini, ne glede na jezik, ki ga govorijo in na dobo njihovega bivanja v pokrajini.

Pokrajina bo imela pravico nadzorstva nad matičnimi uradi in podeljevanjem stalnega bivališča ter bo ohranila vse pristojnosti, ki jih že ima pri gradnji in deljevanju ljudskih stanovanj.

Tednik KPI «Rinascita» piše v zvezi s sporazumom o južnotirolskem vprašanju naslednje:

Vprašanje vključitve večine prebivalcev bocenske pokrajine v italijansko državo traja od aneksije, torej že skoraj petdeset let. Kljub svečanemu zagotovilu pred letom 1922 ni prišlo do pristopitve k reševanju tega vprašanja. Dopusčali in spodbujali so nacionalizem in fašizem. Po sporazumu med Hitlerjem in Mussolinijem leta 1939 je bilo večini prebivalcev nemške in ladinske narodnosti priznано nemško državljanstvo. (166.488 prebivalcem. Vseh prebivalcev je v bocenski pokrajini bilo 221.500).

S sporazumom Gruber - De Gasperi (1946) se je Italija obvezala, da bo popravila krivice in ustavodajna skupščina je odobrila posebni deželni statut (1948).

Prvaki južnotirolske ljudske stranke (Volkspartei) so ignorirali italijanske demokratične sile, ki so vodile bitko za avtonomijo. Držali so se tradicij južnotirolskega nacionalističnega gibanja, ki se leta 1924 ni umaknilo z Aventina in se je ločilo od protifašističnega gibanja, kasneje (leta 1945) pa odklonilo pristop k osvobodilnemu gibanju (CLN). Južnotirolska ljudska stranka je vselej delovala sama zase, ločeno od «italijanskih» strank. Samo leta 1953 je podprla izglasovanje znanega goljufivega volilnega zakona.

Ko je Avstrija ponovno postala suverena država (1955), je sprožila južnotirolsko vprašanje. Opozorila je Italijo na sporazum Gruber-De Gasperi. Zahtevala spoštovanje tega sporazuma. Začela so se diplomatske pogajanja. Zadeva je prišla celo pred Organizacijo združenih narodov. Začela se je teroristična dejavnost.

Leta 1961 je bila ustanovljena komisija, sestavljena iz 19 predstavnikov «italijanskih» strank in stranke Volkspartei. V tej komisiji ni bilo komunistov. Komisija je sestavila predloge za rešitev južnotirolskega (Nadaljevanje na 4. strani)

«Komunist» ugodno ocenjuje sodelovanje med KPI in ZKJ

Odnosi med KP Italije in ZK Jugoslavije so dobri in se čedalje izpopolnjujejo. To med drugim potrjujejo tudi številna srečanja. Ne gre le za običajna srečanja na obmejnih področjih temveč za srečanja na raznih ravneh in za konkretno sodelovanje.

V zvezi s razvojem sodelovanja med KP Italije in ZK Jugoslavije je «Komunist» priobčil sestavek, iz katerega povzemamo naslednje:

Sodelovanje med ZKJ in KPI, ki je sicer že tradicionalno, se zlasti zadnja leta ugodno razvija. Zbliževanje prebivalstva obmejnih področij, različne vezi, ki združujejo in povezujejo te predele, pa so vplivale tudi na vzpostavljanje neposrednih stikov med partijskimi organizacijami in vodstvi na širšem obmejnem območju. Prav tako so XII. kongres Komunistične partije Italije in stališča KPI do aktualnih vprašanj mednarodnega delavskega gibanja dali temu sodelovanju nov polet. V minulem poletju smo bili priča številnih srečanj komunistov Slovenije z organizacijami in vodstvi KPI obmejnega območja. Naj omenimo samo nekatere.

Tovariša inž. Andrej Marinc sekretar sekretariata CK in Vinko Trček, predsednik mednarodne komisije CK ZK Slovenije sta obiskala deželni komite KPI za Furlanijo-Julijsko krajino v Trstu. Senator Franco Calamandrei, član CK KPI,

Dopisovanje Nixon - Ho Ši Minh

Predsednik ZDA Richard Nixon je v televizijskem govoru dne 3. novembra 1969 med drugim omenil pismo, ki ga je 15. julija letos poslal predsedniku Demokratične vietnamske republike Ho Ši Minhu. Na omenjeno pismo je Ho Ši Minh odgovoril dne 25. avgusta.

Obe pismi objavljamo v celoti. Nixonovo pismo se glasi:

Dragi g. predsednik,
Zavedam se, da je težavno vzdrževati pomembne stike preko prepada štiriletna vojne. Prav zaradi tega prepada sem želel izkoristiti

ljeni pa smo razpravljati tudi o drugih vprašanjih, predvsem o programu Fronte narodne osvoboditve, ki vsebuje deset točk.

Kot sem bil že večkrat rekel, s čakanjem ne moremo ničesar pridobiti. Odlaganje samo poveča nevarnost in pomnoži trpljenje.

Dozorel je čas, da za konferenčno mizo napravimo korak k skorajšnjemu koncu te tragične vojne. V skupnem prizadevanju, da damo hrabremu vietnamskemu narodu blagoslov miru se boste prepričali o naši dobronamernosti in iskrenosti. Naj zgodovina zabeleži, da sta se v kritičnem trenutku obe strani z obrazom obrnili k miru, ne pa h konfliktu in vojni.

Iskreno.

RICHARD NIXON

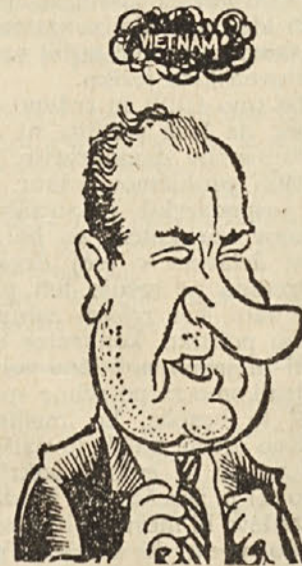
Odgovor predsednika Ho Ši Minha se glasi:

Gospod predsednik,
Stejem si v čast obvestiti Vas, da sem prejel Vaše pismo.

Agresivna vojna ZDA proti našemu narodu, vojna, ki krši naše temeljne narodne pravice, še vdno traja. ZDA še naprej stopnjujejo vojaške operacije. Bombardiranje z letali B-52 in uporaba strupenih, kemičnih sredstev večata število zločinov proti vietnamskemu ljudstvu.

Čim dalje ta vojna traja, bolj se kopičijo nezadovoljstvo in tegobe ameriškega naroda. Izredno sem ogorčen zaradi izgub in uničenja, ki so ga ameriške čete povzročile našemu narodu in naši deželi. Globoko sem užalosten tudi zaradi vse večjega števila mladih Američanov, ki so padli v Vietnamu zaradi politike ameriških vladajočih krogov.

Naš narod je globoko vdan miru

to priložnost, da bi kar najbolj slovesno znova potrdil svojo željo, delati za pravičen mir. Globoko sem prepričan, da traja vietnamska vojna predolgo in da odlaganje njene konca ne more nikomur prinese nič dobrega, najmanj pa narodu Vietnamu.

Moj govor z dne 14. maja vsebuje predlog, o katerem sem prepričan, da je pravičen za vse strani. Predloženi so bili tudi drugi predlogi, katerih namen je bil, dati narodu Južnega Vietnamu priložnost, da izbere svojo prihodnost. Ti predlogi so upoštevali razumne pogoje vseh strani. Priprav-

v neodvisnosti in pravi svobodi. Odloten se boriti se do konca, in ne boji se žrtev in težav, ki bi nanje naletele pri obrambi svoje dežele in svojih svetih nacionalnih pravic.

Splošna rešitev, ki sta ju formulirali Fronta narodne osvoboditve in časna revolucionarna vlada Južnega Vietnamu v desetih točkah je logična in razumna podlaga za rešitev vietnamskega vprašanja. Dokument je pridobil simpatije in podporo narodov sveta.

V svojem pismu ste izrazili željo, da bi delovali za mir. Za to bi morale ZDA končati agresivno vojno in umakniti svoje čete iz Južnega Vietnamu; spoštovati bi morale pravico prebivalstva na Jugu in vsega vietnamskega naroda, da brez zunanje vmešavanja razpolaga s seboj.

To je pravičen način za rešitev vietnamskega vprašanja, je v skladu z nacionalnimi pravicami vietnamskega naroda, z interesi ZDA in z upi narodov sveta za mir. To je pot, ki bi omogočila ZDA, da se častno umaknejo iz vojne.

Z dobro voljo na obeh straneh bi lahko prišli do skupnih prizadevanj, da bi našli pravilno rešitev za vietnamsko vprašanje.

Iskreno.

HO ŠI MINH

Dne 31. oktobra 1969 je bil kot gost Zveze mladih komunistov na obisku v Trstu, Miljah in Križu predstavnik osvobodilne fronte Južnega Vietnamu tovariš Nguyen Than Cong. Srečanje je bilo navdve prisrčno. V Ljudskem domu v Križu sta nastopila pevski zbor «Vesna» in mladinska godba. V Ljudskem domu v Trstu so gosta pozdravili tudi pionirji. Gornja slika je bila posneta v Trstu

“Urad za obmejna področja” pospešuje raznarodovanje Slovencev

Nezadovoljiv odgovor na vprašanje, ki ga je predložil poslanec Albin Škerk

Poslanci KPI tovariši Albin Škerk, Mario Lizzero in Scaini so dne 8. avgusta letos vprašali predsednika vlade če ve, da izvajajo oblasti v videmski pokrajini in točneje v Nadiških dolinah, kjer živijo Slovenci, diskriminacije do domačih duhovnikov. V vlogi, ki so jo naslovili predsedniku vlade je rečeno, da duhovniki, ki pri verskih obredih uporabljajo slovenski jezik, ki je jezik vernikov, ne prejema vladnih subvencij in prispevkov, predvidenih za župnijske dejavnosti. Ti prispevki pa — tako je rečeno v omenjeni vlogi tovarišev poslanec KPI — se na široko dajejo duhovnikom, ki uporabljajo italijanski jezik. Podpisniki interpelacije so se prepričali, da je več župnij in med njimi župnije Dreka, Gorenji Tarbi, Stoblank, Oblaka in Matajur, zaprosilo v zadnjih letih za omenjene prispevke in — tako je dalje rečeno omenjeni vlogi poslanec — niso pa sploh prejeli odgovora. Posredno so župniki izvedeli, da jim prispevki niso bili dani zato, ker ne delujejo za «italijanizacijo», kar pomeni raznarodovati slovensko prebivalstvo v omenjenih krajih. Zato so omenjeni poslanci KPI vprašali predsednika vlade, kakšno vlogo ima urad za obmejna področja (ufficio zone di confine), ki podeljuje prispevke, in če funkcija tega urada ni v nasprotju s členom 6 republiške ustave.

Dne 23. septembra t.l. je notranji minister odgovoril na zadevno vprašanje. V odgovoru je rečeno, da ni bilo nikdar nobene diskriminacije do duhovnikov, ki so od cerkvene oblasti pooblašteni, da mašujejo v slovenskem jeziku (nessuna discriminazione e stata mai praticata sotto qualsiasi forma nei confronti del clero delle parrocchie delle Valli del Natissone e della Val Canale autorizzato dalla competente autorità ecclesiastica a celebrare la Messa in lingua slovena).

V odgovoru je dalje rečeno, da so prej navedene župnije prejele «vladne prispevke». Pripomnil je tudi, da prispevki drugim župnijam niso bili višji in ne pogostejši in da prej navedene župnije letos niso predložile nobene prošnje prefekturi v Vidmu.

Ta odgovor je podpisal minister Restivo. Za kroniko naj še pripisemo, da je Restivo tisti minister, ki je pred nedavnim odgovoril na neko vprašanje, ki ga je postavil senator Sema, da slovenskih vprašanih sploh ni, ker da so vsa že rešena!

Iz vsega, kar smo navedli, povzemamo naslednje zaključke: Minister Restivo ni odgovoril na vprašanje, odnosno, da je na

nedvoumno vprašanje dal dvoumen odgovor. Ni odgovoril na vprašanje glede delovanja tako imenovanega urada za obmejna področja (ufficio zone di confine). Iz tega izhaja, če smo pravilno razumeli, da so prej omenjene župnije prejele neke dotacije od javno priznane oblasti nikakor pa ne od urada za obmejna področja.

Znano je, da tako imenovani urad za obmejna področja krepko podpira razne organizacije in ustanove, ki se zavzemajo za raznarodovanje Slovencev. Podpore prejema

mnoge nacionalistične in šovinistične organizacije v videmski, goriški in tržaški pokrajini. Iz nekega dokumenta je n. pr. razvidno, da je prejela «bonomianska» kmečka organizacija 748.500 lir «kot prispevek za politično dejavnost in obrambo italijanstva Nadiških dolin» (per azione politica difesa dell'italianità delle Valli del Natissone). Iz nekega drugega vira smo izvedeli, da je leta 1967 imel omenjeni «urad» na razpolago za podobne namene «samo» 120 milijonov lir.

Občni zbor prosvetnega društva Valentin Vodnik v Dolini

Občna zbor prosvetnih društev v Saležu in Dolini

Dokaz prizadevanj za krepitev ljudsko-prosvetne dejavnosti

Pretekli teden smo zabeležili dva pomembna dogodka na ljudsko-prosvetnem področju. V sredo 12. novembra je bil občni zbor društva Rdeča zvezda v Saležu, v četrtek 13. novembra pa občni zbor društva Valentin Vodnik v Dolini. Oba občna zbora sta bila izraz vnetih prizadevanj za razširitev in obogatitev vsestranske društvene dejavnosti.

Dejavnost društva Rdeča zvezda je doslej razvijal mešani pevski zbor. Dolgoletnim pevcem se je zahvaliti, da je društvo živelo in delovalo v mejah svojih možnosti. To je med drugim poudaril tudi podpredsednik Slovenske prosvetne zveze Mirko Kapelj v nagovoru na občnem zboru. Vztrajnost pevcem in pevki, požrtvovalnost zborovodje, je lahko nam vsem v zgled, mladini pa tudi v spodbudo. Kljub raznim težavam, ki so ovirale dejavnost pevskega zbora, so pevci in pevke iz Saleža in Zgonika nastopili v mnogih krajih, sodelovali na raznih prireditvah in proslavah ne le v vaseh zgoniške občine temveč tudi v Kulturnem domu v Trstu. Omembe vredno je dejstvo, da se pevci in pevke zavzemajo za to, da bi zbor okrepili predvsem z mladimi pevci in pevkami.

Občnega zbora v Saležu se je poleg starejših prosvetnih delavcev udeležilo tudi mnogo mladine. To je izredno pomembno in razveseljivo pa je tudi dejstvo, da si ljudsko-prosvetni delavci prizadevajo, da bi dejavnost društva razširili na ostale vasi zgoniške občine.

Na občnem zboru je govoril tudi bivši zgoniški župan Alojz Pire. Pozdravil je prizadevanje za razširitev prosvetne dejavnosti v vaseh zgoniške občine. Izrazil je zadovoljstvo, ker mladina kaže zanimanje za prosvetno delo.

Občni zbor društva Rdeča zvezda sta pozdravila tudi predstavnika prosvetnega društva Vesna iz Križa in športnega krožka Kras iz Zgonika.

V novi odbor so bili na tajnih volitvah izvoljeni:

Janko Obad, Tamara Blažina, Miloš Budin, Stanko Budin, Dušan Grilanc, Anica Guštin, Ivica Kreševič, Mara Milič, Pepka Milič, Joško Pegan, Janko Rebuta, Ladko Rebuta, Boris Simoneta, Zvonko Simoneta in Srečko Stofla. Odbor bo na prvi seji izvolil predsednika, tajnika in referente.

Tudi občni zbor društva Valentin Vodnik v Dolini je lepo potekal in udeležilo se ga je mnogo članov in prijateljev. V imenu Slovenske prosvetne zveze je zborovalce pozdravil podpredsednik Sveto Grgič. Občni zbor so pozdravila tudi predstavnika bratskih društev Slovenec iz Boršta in Slavec iz Ric-

Družabni večer v Ricmanjih

Prosvetno društvo Slavec v Ricmanjih priredi v soboto 22. nov. ob 20.30 družabni večer. Nastopili bodo domači pevci in pesnica Marija Mijotova. Ob tej priliki bodo pevcem podeljena Gallusova odličja.

Razgovor z upravitelji zgoniške občine

Razlastitve povzročajo nepopravljivo škodo

Nasilne razlastitve so hudo prizadele mnoge kmetovalce v zgoniški občini. Predvsem vojaška služnost je povzročila posledice, ki jih je težko oceniti.

«Praktično je teren odzvet in kmet ni več dejanski gospodar svoje zemlje. Vsaka zidava je prepovedana, obvezno pa je čiščenje. Vse to in še razne omejitve praktično pomenijo razvrednotenje zemlje», tako je podčrtal tovariš dr. Jan Godnič. Pa ne le kmetijstvo, tudi turizem bo hudo prizadet zaradi vojaške služnosti.

V zadnjem dvajsetletju je prišlo v vseh občinah v naši deželi do velikih sprememb. Spremenil se je socialni in tudi narodnostni sestav. Mnogi kraji, ki so bili ob koncu zadnje vojne popolnoma slovenski, so danes narodnostno mešani. V nekaterih slovenskih vaseh so danes Slovenci v manjšini. Na zemlji, ki so jo stoletja obdelovali slovenski kmetje, so zrasla nova naselja. Znano je, da so pobudniki spreminjanja značaja Krasa zasledovali cilje, ki niso v interesu domačinov.

V zgoniški občini ni bilo zgrajeno nobeno novo naselje, kljub temu pa prihaja tudi tam do občutnih sprememb. V mnogih krajih so bile zgrajene poletne hišice in tudi udobne vile. Njih lastniki so seveda imoviti meščani. Postopoma se spreminja pristnost domačega okolja. Mnenja smo, da domačini pre malo cenijo svojo zemljo in prerađi jo prodajajo petičnim tujcem.

Kmetijstvo postopoma nazaduje. Kmetje pravijo, da se ne splača obdelovati zemljo. Menimo pa, da to vprašanje ni dovolj raziskano. Povpraševanje po domačih pridelkih je še vedno veliko. In ravno to bi lahko naše ljudi napotilo k posodobitvi in specializaciji kmetijstva. Seveda bi bilo treba rešiti tudi vprašanje dobave vode za namakanje zemljišč.

Kljub zmanjšanju obsega pašnikov in travnikov (predvsem zaradi vojaške služnosti) se je živinoreja obdržala. Toda živinorejci se pritožujejo. Odkupna cena mleka je prenizka. Zato bi bilo potrebno čimprej sprejeti potrebne ukrepe.

Vinogradništvo uspeva in napreduje. V zadnjih letih so bili urejeni tudi novi vinogradi. Prav bi bilo, da bi v tem pogledu napredovali. Vsakoletna vinska razstava v Zgoniku prav gotovo ugodno vpliva na razvoj vinogradništva. Lahko rečemo, da je ta pobuda občinske uprave pripeljala do pomembnih sadov.

Navzlic številnim oviram lahko rečemo, da je delovanje občinske uprave dobro. Se bolj je seveda bilo, ako bi občina imela večje dohodke. Nerazumljivo je namreč dejstvo, da zgoniška občina nima nobene koristi od mednarodnega blagovnega prometa na proseški železniški postaji in ne od znamenite jame pri Briščih. Tudi to dejstvo potrjuje, kako potrebna je reforma krajevnih uprav, kako potreben je nov zakon o teh upravah.

Kljub težavam so občinski upravitelji v Zgoniku optimisti. Zavedajo se dejstva, da je z odločno voljo in vztrajnostjo mogoče marsikaj doseči v korist vseh občanov.

Proslave obletnice oktobrske revolucije

Tudi letos so mnoge sekcije KPI priredile proslave obletnice oktobrske revolucije. Osrednja pproslava v Trstu, ki je bila napovedana za 17. november, in na katero je bil povabljen član vodstva KPI senator Terracini, naj bi bila slovesen zaključek niza proslav na Tržaškem.

Pomembnejše proslave so bile v Miljah, Trebčah, Ricmanjih, Skednju, Zgornji Kolonji, Podlonjerju, pri Sv. Ivanu, pri Sv. Jakobu in na Opčinah.

V Miljah sta govorila tajnik tržaške federacije KPI tov. Antonino Cuffaro in miljski občinski odbor. Kiljan Ferluga. (Slednji je govoril v slovensčini.) Na tej proslavi je sodeloval pevski zbor Vasilj Mirk s Proseka - Kontovela. Miljani so pevce toplo sprejeli.

V Trebčah je govoril tovariš dr. Jan Godnič, je član federalnega komiteja KPI. Na proslavi je sodelovala pihalna godba Parma.

V Ricmanjih je bila skupna proslava sekcij, ki delujejo na območju dolinske občine. Govorila sta tov. Silvano Bacicchi, tajnik deželneka komiteja KPI in dolinski župan Dušan Lovriha. Na proslavi sta sodelovala pevska zbora Valentin Vodnik iz Doline in Slavec iz Ricmanj.

Na Opčinah sta govorila tov. senator Paolo Sema in član federalnega komiteja KPI Stojan Spetič. Na družabnem večeru je nastopila pevsko-glasbena skupina iz Podlonjerja, gledališki igralec tov. Joco pa je recital nekaj poezij.

Proslave obletnice oktobrske revolucije so bile tudi v Devinu in Sempolaju kjer je govoril poslanec Albin Škerk; na Proseku, v krožku Haas na Vrdeljci, v krožku Kraljič v Domu pristaniških delavcev in v Rocolu.

Kulturne prireditve v Dolini

V soboto, 22. nov. ob 18. uri bo v dvorani prosvetnega društva Valentin Vodnik v Dolini odprta razstava Hlavatyjevih akvarelov.

V nedeljo 23. nov. ob 11. uri bo srečanje s kulturnim društvom Stane Zagar iz Kroke, ob 16. uri pa bo koncert moškega komornega zbora iz Kroke in predvajanje zanimivih dokumentarnih filmov.

V sredo 26. nov. ob 20. uri bo v društveni dvorani srečanje v pesmi-co Marijo Mijotovo. Govoril bo pesnik Miroslav Košuta.

